

Varga Katalin

A múlt ismerete a jövő záloga**Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum múltja, jelene és jövője avagy Isten éltesse a Magyar Pedagógusok Házát!**

A hosszú, közép és rövid távú stratégiai tervek fénykorát éljük, és eközben nincs ma nehezebb dolog, mint egy kulturális intézmény jövőjét felelősséggel megtervezni. Millió előre nem látható körülmény, érdek, lobbiját szerepet abban, hogy a tervek füstbe mennek-e, vagy megvalósult álmok lesz belőlük. 2006 nyarán még mindannyian azt hittük, hogy a 100 éves jubileumát ünneplő Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum 2007 januárjától – a kulturális intézményrendszer korszerűsítése érdekében hozott kormányhatározat értelmében – az Országos Széchényi Könyvtár egy igazgatóságaként működik tovább. Nem így történt. Az elképzelések többszöri módosulása után a 2006. év végén váratlanul megadatott a lehetőség, hogy a könyvtár elköltözzön az Oktatási és Kulturális Minisztérium épületéből, és elfoglalja helyét a múzeum mellett, a Könyves Kálmán körüti „Tündérpalotában”. De sokat álmodtunk erről az elmúlt években!

Az a tény, hogy 2007. február 19-én ünnepélyesen felavattuk a Magyar Pedagógusok Házát a Könyves Kálmán krt. 40. sz. alatt, talán hihetőbbé teszi egy álmok megvalósulását. Mindeközben azonban óvatosságra intenek az elmúlt 130 év tapasztalatai, nem feledkezhetünk meg az ebben rejlő üzenetekről sem. Valami újnak a kezdetét hirdeti ez az ünnepség. Hangsúlyozni kell a kezdet szót, hiszen nem tudunk nagy horderejű eredményekről és változásokról beszámolni. Kicsit sárga, kicsit savanyú, de már a miénk! Önmagában az a tény ünnepelendő, hogy az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum két alapvető szervezeti egysége, a könyvtár és a múzeum végre oly hosszú idő után együtt, egy helyen, egységes feltételek mellett nyújtja szolgáltatásait. Olvasóink közül is sokan drukkoltak nekünk az elmúlt években, pontosan tudják, mennyi izgalom, küzdelem, munka áll e mögött az eredmény mögött. Talán nem túlzás, ha azt hisszük, az egész magyar kulturális életnek van oka velünk örülni.

Hármas születésnapot ünnepeltünk február 19-én. Az OPKM története olyan szerteágazó, hogy akár minden évben találhatunk ünnepelésre méltó jubileumot, legyen az alapítás, költözés, újraalapítás vagy egyesítés. 2007-ben azt ünnepeljük, hogy 130 évvel ezelőtt, 1877-ben nyitotta meg először kapuit az Országos Tanszermúzeum, amelynek hivatása a tanüggyel kapcsolatos tárgyak és könyvek gyűjtése és megőrzése volt. Alapító okirata majdnem megegyezik az OPKM mai feladataival. 100 évvel ezelőtt, 1906 karácsonyán a tanszermúzeumhoz csatlakozott a pedagógiai szakkönyvtár, ekkortól vált külön feladattá a szakirodalom, a tankönyvek és az iskolai értesítők gyűjtése. A harmadik torta pedig a most megszületett Magyar Pedagógusok Házát ünnepli.

Mit üzen nekünk ez a 130, ill. 100 év?

- Az Országos Tanszermúzeum a magyar történelem legjelentősebb reformidőszakában alapított az Eötvös-féle népoktatási törvény végrehajtásának támogatása céljából. Az OPKM teljes története azt mutatja, hogy reformkorszakokban megalapították, vagy újra alapították, hanyatló korszakokban pedig összevonták, majd megszüntették. Talán nem nagy merészség hinni abban, hogy most, amikor a magyar oktatásügy ismét nagy reformkorszakot hirdet, bátran bízhatunk az ezt szolgálni kívánó intézmény szebb jövőjében...
- Az intézmény 130 éves története bizonyítja, hogy múzeum és könyvtár, könyvtár és múzeum mindig szerves egységet alkotott, ha csak az egyik volt, hiányzott a másik, tehát előbb-utóbb azt is létrehozták. Így történt ez 1906-ban, amikor a Tanszermúzeumhoz csatlakozott a pedagógiai szakkönyvtár, majd az OPKM történetének második korszakában, 1968-ban, amikor a 10 évvel korábban újra megalapított pedagógiai szakkönyvtárhoz csatlakozott a pedagógiai múzeum. A múlt azt üzeni, hogy ez így működik jól. Ami összenőtt, azt nem lehet szétválasztani.
- Múltunk üzenete az is, hogy egy korszerű oktatáspolitikai, oktatásügyi háttérben jó, ha ott áll egy közgyűjtemény, ahol megőrződnek a tettek lenyomatai, ahová fordulni lehet, ha bizonyítékra, érvekre stb. van szükség. Az ilyen gyűjteményeket óvni, védeni kell, és folyamatosan gyarapítani, nehogy nagy gondolatok vagy tettek azért merüljenek feledésbe, mert senki sem gondoskodott a megőrzésükről.
- Az OPKM története igazolja a legmeggyőzőbben, hogy egy életképes, megújulni képes, értékeit és elveit azonban szilárdan és következetesen őrző intézményről van szó. 130 év alatt volt nagyon sok igazgatója, a mostanival együtt összesen hétszer költözött különböző székházakba, a tevékenysége és teljesítménye azonban egységes és nagyon szépen körülhatárolható. Nem akarunk, és nem is tudunk ma sem másfelé menni, mint amely utat elődeink (Gönczy Pál, Gyertyánffy István, Vángel Jenő, Waldapfel Eszter, Balázs Mihály, Horváth Tibor, Kelemen Elemér, Balogh Mihály, hogy csak néhányukat említsük) kijelöltek és jártak.

Melyek tehát a jelen legfontosabb feladatai?

- Járnunk kell tovább a kijelölt utat, és közben frissülni, fiatalodni. Ezt jelenti a Magyar Pedagógusok Háza. Egy komplex, modernizálódó, használó- és szolgáltatásközpontú információs központot, amely egyszerre örököse a tegnapnak, figyel a jelen kihívásaira, de mindenekelőtt jövőbe mutató, hosszan tartó eredményeket akar felmutatni.
- A legfontosabb változások az OPKM eddigi szolgáltatásaihoz képest:
 - o A teljes közgyűjtemény (könyvtár és múzeum) valamennyi gyűjteményi egysége egy helyen használható: pedagógiai szakirodalom, folyóiratok, tankönyvek, iskolai értesítők, dokumentumok, kiállítások stb. Egyetlen ki-

vétel a taneszköz-bemutató központ, amely helyszűke miatt ideiglenesen a Baross utca 13. sz. alatt látogatható.

- Megújult a nyitvatartási rend. Mostantól könyvtár és múzeum egyaránt hétfőn tart zárva, keddtől péntekig a könyvtár 9–19 óra között, a múzeum 10–18 óra között látogatható, szombaton pedig a könyvtár 9–14 óráig, a múzeum 10–14 óráig van nyitva.
- Az informálódás mellett rendezvényeknek, továbbképzéseknek is helyet ad a Magyar Pedagógusok Háza. A második emeleti díszterem 100 fő befogadására alkalmas, korszerűen felszerelt konferenciaterem. A terem adottságait kiállítások rendezésére is kihasználjuk. A díszterem előzetes egyeztetéssel kibérelhető.
- Tereink szebbek, barátságosabbak, világosabbak, a munkatársak azonban ugyanolyan kedvesek és segítőkészek, mint eddig.

Ez valósult meg egyelőre. Ha bővülnek a tereink és a lehetőségeink, akkor lesz önálló gyermek- és ifjúsági könyvtár, szabad polcos olvasói terek, több számítógépes munkahely, multimédiás labor, korszerű tankönyv- és taneszköz-bemutató stb. És reményeink szerint egyszer lesz lift és akadálymentes megközelítési mód is...

A Magyar Pedagógusok Háza tehát az alábbi szolgáltatásokkal várja látogatóit:

- *Információs központ, országos tudományos szakkönyvtár*
 - tájékoztat a szakirodalomról, olvasótermet biztosít, könyveinek egy része kölcsönözhető
 - tájékoztat a szakmai irányítás dokumentumairól
 - adatbank
 - korszerű információs eszközök használatát biztosítja
- *Országos gyűjtőkörű pedagógiai múzeum*
 - iskolatörténeti kiállítások („iskolaszerű”, tematikus elrendezésben, interaktív megoldásokkal)
 - Érdekes, izgalmas tárlatvezetések
 - Múzeumpedagógiai foglalkozások tanároknak, diákoknak, pedagógusjelölteknek.
- *Taneszköz-centrum* (a taneszközökre vonatkozó adatoktól a konkrét eszközök kipróbálásáig)
 - tankönyv-bemutatóhely
 - taneszköz-etalonár
 - taneszköz-adatbázis
- *Tartalomszolgáltató, információt előállító intézmény*
 - adatbázis-előállító (pedagógiai szakirodalmi adatbázis, tankönyv-adatbázis, gyermek- és ifjúsági irodalmi adatbázis, taneszköz-adatbázis, iskola-történeti adattár stb.)
 - adatbázis-szolgáltató (hazai és nemzetközi adatbázisok széles köre: ERIC, PsycInfo, FIS-Bildung, EBSCO-adatbázisok, EISZ-adatbázisok stb.)
 - saját szakmai folyóirata a *Könyv és Nevelés*

- neveléstörténeti, kultúrtörténeti és aktuális pedagógiai kérdésekkel foglalkozó könyvek, könyvsorozatok kiadója (*Mesterek és tanítóányok, Tudós tanárok – tanár tudósok*, iskolai könyvtári kézikönyvek stb.)
- *Szakmai fejlesztési központ* (pedagógiai szakkönyvtárak, szakmúzeumok és iskolai könyvtárak számára)
- *Kulturális centrum* (művelődési és konferenciaközpont, kiállítási központ)
- *Továbbképző intézmény* (tanfolyamok és képzési lehetőségek pedagógusok, iskolai könyvtárosok számára)

Mit kérünk Önöktől, kedves Olvasóink?

- Használják a házat! Létünk legfőbb záloga, hogy szükség legyen ránk.
- Tudassák velünk, mit szeretnének tőlünk! Meg fogjuk teremteni annak a lehetőségét, hogy személyes találkozókon, beszélgetéseken tudakoljuk meg az Önök igényeit, de ennek a folyóiratnak a hasábjait is használják bátran.
- Közvetítsék jó hírünket! Küldjék hozzánk tanítványaikat, olvasóikat, látogatóikat stb.
- Ha tehetik, támogassanak, szponzoráljanak bennünket (például adójuk 1%-ával), illetve hozzanak támogatókat vagy lehetőségeket (pl. rendezvényeket). Célunk elsősorban az, hogy a lehető legjobban szolgálhassuk a közt.

Van-e jövője az OPKM-nek, és ha van, mit ígér?

Ünnepelés közben és után joggal felmerülhet a kérdés, vajon mit ígér a közeljövő. A megnyitó ünnepségen Dr. Farkas Katalin, a nemrégiben létrehozott Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) megbízott főigazgatója bejelentette, hogy előreláthatólag az OPKM – nevét, profilját és székházát megőrizve – hamarosan csatlakozik az OFI-hoz, annak részjogkörű egységéként.

Ebben a döntésben mi látjuk az előrelépés lehetőségét. Egy komplex szolgáltatóközpont a kutatás-fejlesztés közvetlen közelében sokat tud tenni a magyar oktatásügyért, és ugyanakkor egy élvonalbeli kutató-fejlesztő intézet jó gazdája lehet egy országos közgyűjteménynek. Maradunk tehát a stratégiai terülnél, azaz tovább dolgozunk a Magyar Pedagógusok Háza kiteljesedéséért. Álmunk most egy olyan otthon, amely immár európai szinten is egyedülálló sokoldalúsággal szolgál egy közösséget, annak minden képviselőjét, kutatót, tanárt, tanítót, óvodapedagógust, gyermeket és szülőt.

Isten éltesse a Magyar Pedagógusok Házát még legalább 130 évig!